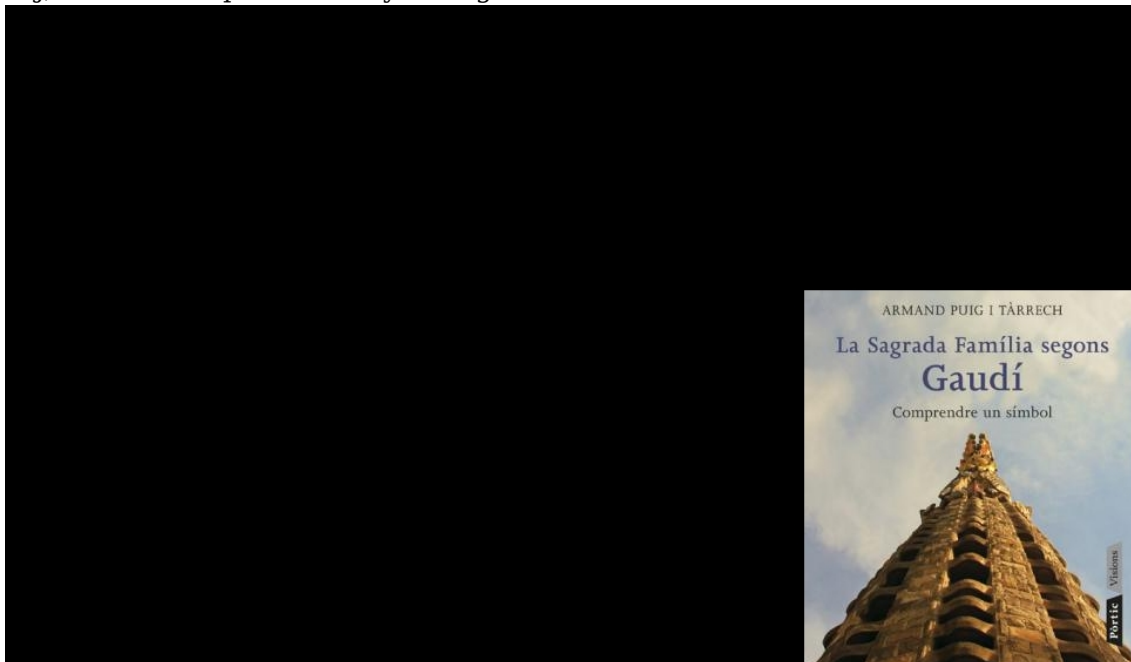

La Sagrada Família, la catedral d'Europa

Dij, 14/10/2010 per Catalunya Religió

Avanç editorial del llibre *La Sagrada Família segons Gaudí*, d'Armand Puig

El dijous 21 arriba a les llibreries un dels llibres més complets per comprendre el Temple de la Sagrada Família amb tota la seva dimensió artística i religiosa. Es tracta de [*La Sagrada Família segons Gaudí. Comprendre un símbol*](#), (Pòrtic), d'Armand Puig, degà de la Facultat de Teologia de Catalunya i autor del best-seller *Jesús. Un perfil biogràfic*.

El nou llibre descriu la personalitat d'Antoni Gaudí, i com es concep el temple a través de la natura i de la Bíblia. La descripció de la Sagrada Família com la Nova Jerusalem repassa el sentit dels símbols de tots els elements del temple, amb esquemes explicatius de les façanes i de l'interior. El darrer capítol presenta la Sagrada Família com la síntesi arquitectònica del misteri cristià.

Oferim com a avanç editorial un extracte de la introducció del text d'[Armand Puig](#). És llibre que fa de guia de visita, però sobretot permet comprendre l'univers simbòlic plasmat en la "catedral d'Europa".

Introducció: «Família dels pobles, família de Déu»

Aquest llibre pretén traçar la cartografia d'un edifici que molts consideren «la catedral d'Europa», i ahora fer emergir el teixit conceptual que Gaudí va anar construint a mesura que la Sagrada Família creixia. A diferència de tants altres edificis, aquí l'arquitecte mai no va posar fre a la seva creativitat, mai no va fer plànols exhaustius de la seva obra. Més encara, va manifestar que els qui vindrien després d'ell haurien de prendre les seves pròpies decisions. Tanmateix, Gaudí va poder veure construïts alguns elements del seu projecte (una torre, un llenç d'absis, un bocí petit de claustre, la cripta). I, a més, va deixar moltes indicacions als seus deixebles i successors, en forma oral i en forma de maqueta i d'esbós. Per això és possible escriure un llibre com aquest, on es pretenen explicar les raons

d'una arquitectura impregnada de símbols cristians, la Sagrada Família que Gaudí va concebre.

La Sagrada Família va començar a construir-se en l'Europa de la Restauració i de la revolució, en la qual la burgesia i l'obrerisme s'enfrontaven, i Barcelona era anomenada «la ciutat de les bombes». Gaudí no vivia fora del món i sentia que la injustícia i la violència anaven juntes en aquella societat turmentada -que aviat quedaria enlluernada pels totalitarismes, per les solucions «totals» de dreta i d'esquerra que justificarien la negació de la persona humana en nom d'una ideologia. Gaudí vivia a les portes d'un drama de dimensions poc imaginables abans que ocorregués. Es congruïa un segle terrible amb milions de persones assassinades per raons racials, religioses i polítiques: els gulags estalinistes, la xoà soferta pel poble jueu en els lager nazis, les massacres a Armènia, a Cambodja, als Balcans, als Grans Llacs, els milions de morts (militars i civils) a les dues guerres mundials i a la Guerra Civil espanyola... Tot era a les portes mentre Gaudí treballava intensament a l'obrador de la Sagrada Família, amb un sol objectiu: construir una basílica que fos la nova Jerusalem. A fora, el món s'esquerdava i es dessagnava. Però Gaudí mantenia el seu somni d'un món universal i unit.

La Sagrada Família ha anat creixent amb dificultats de diversa índole mentre veia passar per davant seu un segle convuls. (...) Mentrestant, la Sagrada Família ha continuat pujant i prenent forma. Ara bé, ¿es pot continuar la construcció d'una gran basílica, iniciada fa vora cent vint anys, com si res no hagués passat, com si la història no hagués canviat profundament? ¿No haurà envellit l'estètica gaudiniana, que volia ser un millorament del neogòtic, quan el neogòtic és només un corrent arquitectònic periclitat, que forma part d'un temps llunyà? Una primera resposta, la dona la llarga cua de visitants que es forma cada dia a les entrades de la basílica. És una multitud heterogènia, de llengües i ètnies diverses, molts d'ells amb la típica vestimenta de turista i amb les màquines de fotografiar i de filmar. ¿Per què se senten atrets per la Sagrada Família? ¿Què els empeny a conèixer l'obra d'un místic cristià, quan moltes d'aquestes persones semblen religiosament indiferents i moltes d'altres ni tan sols són cristianes? Aquest interès per la Sagrada Família, ¿no deu ser signe d'una demanda d'espiritualitat i de coses autèntiques?

A la Sagrada Família, les pedres tenen força i, com succeeix a Montserrat, ningú no seria capaç de dir on acaba el turista i on comença el pelegrí. Gaudí va anunciar que vindria gent d'arreu a veure la basílica que ell construïa, i va tenir raó. Sabia que aixecava quelcom singular, no per la seva raresa o per la seva «originalitat», sinó per la seva profunditat, per la seva capacitat d'emocionar i de parlar amb uns registres plàstics arquitectònicament innovadors i espiritualment densos. Era la innovació al servei de la idea, la recreació en funció del símbol. Es pot no comprendre res de la cultura europea i cristiana que hi ha darrere la Sagrada Família, i en canvi experimentar la força i el sentit que la basílica transmet a l'esperit del qui la visita. Això, només ho aconsegueixen els llenguatges universals, com el d'algunes formes d'art que arriben a tothom sense excepcions, llenguatges que, en darrer terme, són supraculturals. La Sagrada Família és una edificació arrelada en la cultura catalana de la Renaixença i que, avui, sorprenentment, parla amb veu clara i cada vegada més escoltada, amb una veu universal. El paradigma de la vella Babilònia, que és el de la confusió i de l'enfrontament, és substituït pel paradigma de la nova Jerusalem, el de la concòrdia i la pau.

Gaudí va voler superar el neogòtic, perquè, deia, l'esperit del temps és un altre. I

va encertar-la en el sempre difícil equilibri entre tradició i modernitat. Però la Sagrada Família atrau perquè la síntesi arquitectònica, la «nova arquitectura» que Gaudí vol aixecar, reposa sobre allò que l'esperit humà busca amb frisança: la proporció, l'harmonia, en definitiva, la bellesa. La basílica viu de l'estupor i de l'admiració que desvetlla. No hi ha límits per a les coses elevades i sublimes. Com més se'n veu, més se'n vol. Gaudí se sent deutor de la Mediterrània, de Grècia i d'Itàlia, de la llum entre avellutada i brillant del seu Camp de Tarragona, del contrast sense estridències, del color que dóna vida i del moviment natural de cossos i figures. Cerca la perfecció i, en la mesura que la fragilitat humana pot trobar-la, la troba i se n'alegra. Gaudí estima la bellesa perquè hi veu un reflex esplendent de la veritat, de l'home i de Déu.

La Sagrada Família no és fonamentalment un repertori de solucions tècniques reeixides, que els arquitectes actuals estudien i apliquen diligentment per tal d'acabar l'obra, ara que la gran nau ja ha estat coberta i el somni de Gaudí comença a realitzar-se. La basílica de l'Eixample barceloní és cridada a convertir-se en la catedral d'Europa, lloc on les famílies dels pobles es trobin en nom de Déu, perquè el somni de l'arquitecte passa per la pau que brolla de l'Evangeli de Jesús, el Crist, i s'escampa i fecunda la terra allí on aquest Evangeli és comunicat. El gran poeta Joan Maragall, amic de Gaudí, va saber-ho interpretar i va escriure un article dedicat a la basílica que tot just començava a despuntar entre els camps de la plana de Barcelona, convertits en solars del nou Eixample. Maragall deia: «Allà a la Sagrada Família hi passen coses admirables. Al redós d'aquelles pedres ja miraculoses, s'hi congria un món nou: el món de la pau».

Certament, Gaudí no edifica tan sols una gran església sinó que anuncia un món nou, el món de la nova Jerusalem, paraula que vol dir «visió de pau». La basílica és una mena de ciutat terrenal aixecada a imitació de la ciutat celestial, habitada pel Déu de la pau, un lloc on la terra i el cel s'abracen. Ho diu el Salm: «La fidelitat i l'amor es trobaran, / s'abraçaran la justícia i la pau. / La fidelitat germinarà de la terra / i la justícia guaitarà des del cel» (85,11-12). Així com la pau és el segell de la nova Jerusalem, igualment Gaudí segella la seva basílica amb el do més gran que pot acollir la humanitat. Al bell mig de la façana del Naixement, tocant al grup format per Maria, Josep i l'Infant, apareix, ben cisellat, el terme *pax* ('pau'). El qui vol entrar al misteri de l'encarnació de Jesús, el Fill de Déu, troba en la pau l'explicació de la vinguda del Messies esperat. Al bell mig de la façana de la Glòria, sota l'Amén final del Credo, una altra vegada la paraula *pax* saluda el qui entra al gran pòrtic de la basílica. Gaudí, com ell mateix diu, posa l'art al servei de la religió i, per tant, proclama el seu «no a la guerra». Diu: «La guerra, que ho resol tot amb la violència, porta inevitablement a la desmoralització», és a dir, a la pèrdua de tota moral, a la corrupció de la dignitat de la persona. Tan sols una força feble com la de l'Evangeli de Jesús, que amb la seva paraula desarma els violents, pot fer que la pau triomfi. La Sagrada Família és un espai de pau perquè el nom de Déu és «pau», perquè els seus portals i les seves llindes són les de Jerusalem, la ciutat de la pau.

(...)

La basílica de la Sagrada Família és una cartografia del sagrat, un gran mapa obert on el món sencer pot llegir-hi les grans preguntes de la vida, de l'origen i de la fi, del cel i de la terra, colpit per la grandiositat i la tendresa d'una construcció que té els braços oberts a nacions, cultures i tradicions religioses. La basílica té, doncs, una vocació innata a la pau i a l'acolliment, i té una missió: fer dels pobles

que hi acudin una *família de pobles* que, reunida en nom d'Aquell que l'aplega, sigui una *família de Déu*. A Jerusalem, la ciutat de la pau, l'any 1964, Pau VI i el patriarca Atenàgores van fondre's en una abraçada fraternal, de germans, membres d'una mateixa família. I Atenàgores, posteriorment, va encunyar aquesta expressió: «Esglésies germanes, pobles germans». L'Església és catalitzadora de la unió i del retrobament de tota la nissaga humana. Per això, la Sagrada Família és cridada a ser un lloc que «obri els braços amb un amor sense fi».

El futur de la Sagrada Família com a catedral d'Europa ve determinat pel fet que, en ella, tot és un cant a la fe, a l'esperança i a l'amor, els noms que singularitzen els portals de cadascuna de les tres façanes. La nova evangelització del vell continent, promoguda pel papa Benet XVI, s'inscriu en aquesta línia. La cohesió, la unió entre els diversos elements que la formen, el fet que tots ells siguin alhora sustentadors i sustentats, assenyalava la seva vocació d'esdevenir una família a imitació de la santa família de Natzaret (Jesús, Maria i Josep), en la qual cada membre està «inclinat» cap a l'altre. De fet, la humanitat sencera camina cap a formes de vida interconnectades en el marc d'una globalització inevitable. Doncs bé, la globalització només reeixirà si la humanitat que la viu -i sovint la pateix- no passa a ser una «família dels pobles», una família de famílies. Una globalització autèntica seria aquella que fes de la humanitat una família. I, en aquest sentit, la basílica de la Sagrada Família ha de ser un lloc i un espai, uns braços i un cor per a «totes les famílies de la terra», les quals es valguin del seu nom per a beneir-se (Gènesi 12,3). Entrar a la Sagrada Família ha de ser una benedicció!

L'any 1909, Barcelona va quedar sacsejada per uns esdeveniments dramàtics que van provocar el conegut article de Joan Maragall «L'església cremada». Cent anys després, la ciutat viu la consagració de la basílica de la Sagrada Família, un esdeveniment de signe ben divers, que podríem titular «L'església edificada». Aquell article era un examen de consciència de la societat barcelonina. Ara cal una reflexió, feta amb aquella passió que va empènyer Gaudí a fer-se «mendicant» com Francesc: ell també volia construir la casa de Déu. O bé a convertir-se en un «il·luminat», com Ramon Llull: Gaudí també va posar el seu extraordinari saber d'arquitecte al servei d'aquella saviesa que sempre mereix aquest nom. Doncs bé, cal una reflexió que articuli un projecte eclesial i ciutadà, religiós i cultural, que concreti allò que la Pregària per la Pau de l'any 2010 ha llegat a Barcelona i que ho entomi com una contribució excepcional a l'orientació futura de la Sagrada Família: ser un espai de construcció de la «família dels pobles, família de Déu».

La nostra generació té, doncs, dues responsabilitats: concloure feliçment la basílica de la Sagrada Família, la catedral d'Europa, i articular, per a ella, un projecte evangèlic innovador i cordial. Aquest projecte ha de tenir en compte allò que la Sagrada Família ja ha començat a ser (un lloc de pelegrinatge, que atrau multituds) i allò que aviat pot començar a ser (un lloc de lloança al Déu de la pau, revelat en Jesucrist i donador de l'Esperit). Voldria acabar amb dues citacions del Nou Testament que glossen el tema «família dels pobles, família de Déu». Totes dues són manllevades de la Carta als Efesis. Hi llegim: «Ell (Jesucrist) és la nostra pau... Així ha posat pau entre tots dos pobles i, en ell, n'ha creat un de sol, la nova humanitat» (2,14-15). I encara: «Ara, doncs, ja no sou estrangers ni forasters, sinó ciutadans del poble sant i membres de la *família de Déu*» (2,19).

Armand Puig. [La Sagrada Família segons Gaudí. Comprendre un símbol.](#) Pòrtic, 2010